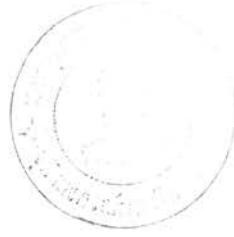

บทที่ ๑

บทนำ

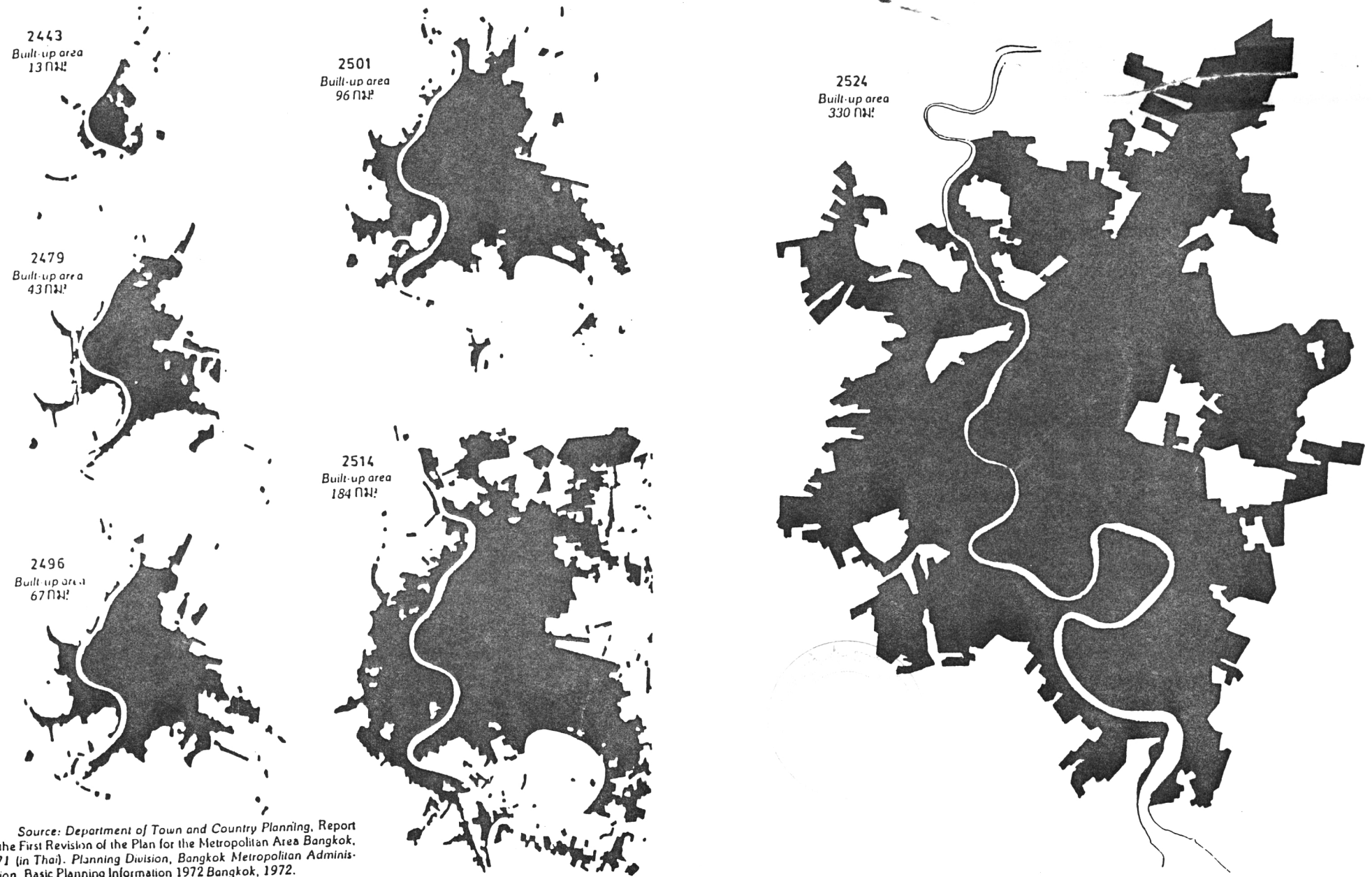

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เขตบางเขนตั้งอยู่ตอนเหนือสุดและจัดเป็นเขตชั้นกลางของกรุงเทพมหานคร ในอดีตพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตบางเขนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ต่อมาเมื่อมีเส้นทางคมนาคมขนส่งสะดวกขึ้นทั้งทางรถไฟและถนน จึงเป็นผลให้มีประชากรอพยพเข้าตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ดูได้จากจำนวนประชากรในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๒๕ เขตบางเขนมีประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๘.๑๕ ต่อปี ซึ่งนับว่าเป็นอัตราเพิ่มที่ค่อนข้างสูง และการเพิ่มประชากรดังกล่าวนี้โดยมากจะเป็นการเพิ่มโดยการย้ายถิ่นคือร้อยละ ๘๒.๐๘ ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด ส่วนอีกร้อยละ ๑๗.๙๒ เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ จากการเพิ่มจำนวนประชากรนี้เป็นผลให้พื้นที่ชุมชนเมืองได้แผ่ขยายเป็นบริเวณกว้างขวางขึ้นเป็นลำดับ โดยนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๑ เป็นต้นมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๒๕ (รูป ๑.๑) พื้นที่ชุมชนเมืองที่เพิ่มขึ้นนี้ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ดูได้จากจำนวนหมู่บ้านจัดสรรที่ต่างทยอยกันเกิดขึ้นจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๒๖) มีจำนวนถึง ๑๐๖ หมู่บ้าน และยังมีโครงการเคหะสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติที่อยู่ในรูปของแฟลตและบ้านเช่าซื้อจำนวน ๒๐ โครงการรวม ๑๒,๘๔๕ หน่วย นอกจากนี้ยังมีบ้านเรือนที่ประชาชนปลูกสร้างเองอีกเป็นจำนวนมาก จากสิ่งเหล่านี้เป็นผลให้จำนวนบ้านในเขตบางเขนเพิ่มจาก ๓๘,๑๘๔ หลังใน พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็น ๗๖,๑๘๖ หลังใน พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งคิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ ๘.๖๘ ต่อปี

ด้วยลักษณะดังกล่าวข้างต้นย่อมส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินโดยทั่วไปของเขตบางเขน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมาอีกได้แก่ ปัญหาการขยายตัวของชุมชน, ปัญหาความขัดแย้งการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ต่อการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย, ปัญหาการบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอ และปัญหาสภาวะแวดล้อม เป็นต้น เพื่อเป็นการวางแผนรองรับการขยายตัวของประชากรและชุมชนเมืองในเขตบางเขนด้านที่อยู่อาศัย จึงสมควรทำการศึกษาการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย ตลอดจนจนถึงปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคด้านกายภาพต่อการขยายตัวของที่อยู่อาศัย รวมทั้งวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับการขยายตัวของประชากรและชุมชนเมืองด้านที่อยู่อาศัย และปัญหาด้านกายภาพที่เกิดขึ้นในเขตบางเขน ทั้งนี้

รูป ๑.๑ การขยายตัวของเมืองของกรุงเทพมหานครตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๓-๒๕๒๔

Source: Department of Town and Country Planning, Report on the First Revision of the Plan for the Metropolitan Area Bangkok, 1971 (in Thai). Planning Division, Bangkok Metropolitan Administration, Basic Planning Information 1972 Bangkok, 1972.

เพื่อ เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการรองรับการขยายตัวของประชากรและชุมชน เมืองด้านที่อยู่อาศัย และวางแนวทางพัฒนาที่อยู่อาศัยในเขตบางเขนให้มีความถูกต้อง และเหมาะสมในการอยู่อาศัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- ก. ศึกษาการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของ เขตบาง เขน
- ข. ศึกษาปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคด้านกายภาพต่อการขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตบางเขน.
- ค. วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่และ เสนอพื้นที่ที่เหมาะสมในการรองรับการขยายตัวของประชากรและชุมชน เมืองในเขตบาง เขนด้านที่อยู่อาศัย
- ง. วิเคราะห์ปัญหาด้านกายภาพที่เกิดขึ้น และ เสนอแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยในเขตบางเขน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษา "ศักยภาพของเขตบางเขนในการพัฒนาที่อยู่อาศัย" นี้ จะ เน้นเฉพาะการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในเขตบางเขน และปัญหาด้านกายภาพที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

สำหรับการ เสนอพื้นที่ที่เหมาะสมในการรองรับการขยายตัวของประชากรและชุมชนเมืองในเขตบางเขนด้านที่อยู่อาศัยนั้น ได้กำหนดช่วงเวลาในการศึกษาสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร (ช่วงเวลา ๕ ปี) โดยเริ่มจาก พ.ศ. ๒๕๒๗ และสิ้นสุด พ.ศ. ๒๕๓๔ รวมระยะเวลา ๑๓ ปี

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาจากการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) และจากเอกสารต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้แล้ว (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

- ก. ศึกษาทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- ข. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ของทางราชการ รัฐวิสาหกิจ เอกชน และอื่น ๆ ข้อมูลเหล่านี้ได้แก่ ข้อมูลสถิติ และข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร

ค. ศึกษาการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย จากภาพถ่ายทางอากาศ ของกรมแผนที่ทหาร ซึ่งถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗, ๒๕๒๒ และ ๒๕๒๖ ประกอบกับการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติมเฉพาะใน พ.ศ. ๒๕๒๖

ง. นำข้อมูลทั้งหมดที่ศึกษาในเบื้องต้นมาทำการศึกษาวเคราะห์โดยใช้หลักวิชาการทางสถิติและผังเมือง

จ. นำเสนอผลการศึกษาในรูปของการบรรยาย โดยมีตาราง รูป แผนที่ และแผนภูมิประกอบ

แหล่งที่มาของข้อมูล

ก. ข้อมูลสถิติ ข้อมูลพื้นฐาน ได้จากเอกสารของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถาบันต่าง ๆ เช่น

๑. ที่ว่าการเขตบางเขน
๒. กองผังเมือง สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร
๓. กองปกครองและทะเบียน สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร
๔. สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
๕. กองวิชาการและวางแผน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย
๖. กองบัญชาการตำรวจนครบาล กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย
๗. กองบัญชาการตำรวจดับเพลิง กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย
๘. กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม
๙. การทางพิเศษแห่งประเทศไทย
๑๐. การสื่อสารแห่งประเทศไทย
๑๑. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
๑๒. การไฟฟ้านครหลวง
๑๓. การประปานครหลวง
๑๔. องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ
๑๕. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
๑๖. กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
๑๗. กระทรวงสาธารณสุข
๑๘. กองน้ำบาดาล กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม

๑๔. ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ข. แผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม
- ค. ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม เกี่ยวกับสภาพพื้นที่และการใช้ที่ดินของเขต

บางเขน พ.ศ. ๒๕๒๖

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- ก. ทราบถึงลักษณะการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน เพื่ออยู่อาศัยของเขตบางเขน
- ข. ทราบถึงปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคด้านกายภาพต่อการขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตบางเขน
- ค. ทราบถึงระดับศักยภาพของพื้นที่และพื้นที่ที่เหมาะสมในการรองรับการขยายตัวของประชากรและชุมชนเมืองในเขตบางเขนด้านที่อยู่อาศัย
- ง. ทราบถึงปัญหาด้านกายภาพที่เกิดขึ้นในเขตบางเขน และทราบถึงแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยในเขตบางเขน
- จ. ผลของการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนขยายการให้บริการด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่าง ๆ ในเขตบางเขนได้อย่างสอดคล้องกับทิศทางของการขยายตัวของชุมชนที่อยู่อาศัย
- ฉ. ผลของการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนทุกระดับสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน หรือนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้